13 Günlük Kiralamada İşleten Kim?

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	10.09.2025	Bozma

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2025/155	2025/496	KTK 3, KTK 85, HMK 371

ÖZET

Kiralama firmasının aracı 13 günlüğüne kiraladığı kişinin oğlunun yönetiminde kazaya karıştı. HGK, uzun süre kavramının gün sayısıyla sınırlı olmadığını, belgeleri çekişmesiz kira ilişkisinde işletenliğin kiracıya geçtiğini belirterek malikin sorumluluğuna ilişkin direnmeyi bozdu.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/rent-a-car-kiralamada-isleten-sifati-hgk-2025-496/ →

Karar metni

Yargıtay Karar Arama sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

Hukuk Genel Kurulu 2025/155 E. , 2025/496 K.

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ : İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi

SAYISI : 2022/2192 E., 2022/1995 K.

ÖZEL DAİRE KARARI : Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 31.05.2022 tarihli ve

2022/1291 Esas, 2022/7949 Karar sayılı BOZMA kararı

Taraflar arasındaki tazminat davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Kararın davalı ... vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince davacı ... aleyhine yapılan istinaf başvurusunun miktardan reddine; davacı ... aleyhine yapılan istinaf başvurusunun kısmen kabul kısmen kabulü ile yeniden hüküm kurulmak suretiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacılar vekili ve davalı ... vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davalı ... vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacılar vekili dava dilekçesinde; davalı ...'e ait olan ve davalı Şirkete sigortalı aracın davalı ... yönetimindeyken devrilmesi sonucu araçta yolcu olarak bulunan müvekkilleri ... ve ...'nın yaralandıklarını, ...'nin bir gözünü kaybettiğini, kazanın alkollü, ehliyetsiz ve aşırı hızla araç kullanan davalı ...'nın kusuruyla meydana geldiğini ileri sürerek fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla cismani zarar nedeniyle ortaya çıkan efor kaybı tazminatı, tedavi gideri, protez, periyodik değişim ve yıllık bakım gideri olmak üzere toplam 8.000,00 TL maddi tazminatın kaza tarihinden itibaren işleyecek avans faiziyle birlikte davalılardan tahsiline karar verilmesini talep etmiş, 13.01.2017 harç tarihli ıslah dilekçesi ile talebini artırmıştır.

II. CEVAP

1. Davalı ... vekili cevap dilekçesinde; aracın yoldan çıkarak devrildiğini, yaralananların tedavi giderlerini karşıladığını belirterek davanın reddini savunmuştur.

2. Davalı ... vekili cevap dilekçesinde; müvekkili adına kayıtlı aracın yine müvekkiline ait ... Rent A Car Oto Kiralama firması tarafından 22.04.2010 tarihinde Almanya'dan İstanbul Atatürk Havaalanına gelen ... isimli şahsa aracını 05.05.2010 tarihine kadar kullanması için kiralandığını, kazanın davalı ...'nın alkollü ve ehliyetsiz şekilde okula gitmek için servis bekleyen çocukları arabaya alıp yolda virajı alamayıp takla atması sonucu meydana geldiğini, firmadan ehliyetsiz birisinin araç kiralamasının söz konusu olmadığını, ...'nın aracı kiraladığı süre boyunca kime kullandırdığını takip etmelerinin veya önlemelerinin mümkün olmadığını, zarardan tamamen ...'nın sorumlu olduğunu belirterek davanın reddini savunmuştur.
3. Davalı... Sigorta A.Ş. vekili cevap dilekçesinde; poliçe teminat limiti dahilinde ve sigortalının kusuru oranında sorumlu olduklarını, tedavi gideri talebinin teminat dışı olduğunu, müvekkilinin temerrüde düşürülmediğini belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 26.09.2018 tarihli ve 2014/757 Esas, 2018/949 Karar sayılı kararıyla; kazanın sürücünün tam kusuruyla meydana geldiği ancak hatır taşıması bulunduğundan tazminattan %20 oranında indirim yapılması gerektiği gerekçesiyle davanın kısmen kabulü ile davacı ... için 220.100,70 TL, ... için 115,31 TL maddi tazminatın davalılardan... Sigorta A.Ş yönünden sigorta poliçe limiti ile sınırlı olmak üzere dava tarihinden diğer davalılar bakımından kaza tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte müştereken ve müteselsilen tahsiline, fazlaya ilişkin talebin ve diğer davacılara ilişkin talebin reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı ... vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 24.06.2021 tarihli ve 2019/1304 Esas, 2021/1236 Karar sayılı kararıyla; davalı ... vekilinin davacı ... aleyhine istinaf başvurusunun miktar itibariyle reddi gerektiği, davacı ... aleyhine istinaf başvurusunun ise aracın bir aylık kısa süre için kiralandığı anlaşıldığından davalının işleten sıfatıyla sorumluluğunun devam ettiği ancak mahkemece davalı lehine oluşan usuli hak gözetilerek ilk rapora göre hüküm kurulması gerekirken ıslah esas alınarak hüküm kurulması doğru olmadığı gerekçesiyle; davalı ... vekilinin davacı ... aleyhine istinaf başvurusunun 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 352/1-b maddesi gereğince reddine; davacı ... aleyhine istinaf başvurusunun kısmen kabul kısmen reddi ile esas hakkında yeniden hüküm kurulmak suretiyle, davacı ... için 160.512,37 TL, ... için 115,31 TL maddi tazminatın davalı ... şirketinden dava tarihinden diğer davalılardan ise kaza tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte müştereken ve müteselsilen tahsiline, fazlaya ilişkin talebin ve diğer davacıların talebinin reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararına karşı süresi içinde davacılar vekili ve davalı ... vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

2. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile;

"..."1-Davalılardan ...'in davacılardan ...'ya yönelik temyiz itirazlarının incelenmesinde:

İhtiyari dava arkadaşı olan davacılar bakımından temyiz sınırı taraflar bakımından ayrı ayrı belirlenecektir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 362/1-a maddesinde öngörülen kesinlik sınırı, 6763 sayılı Kanunun 44. maddesiyle HMK'ya eklenen Ek-Madde 1'de öngörülen yeniden değerleme oranı dikkate alındığında 2021 yılı için 78.630,00 TL'dir.

HMK 362/1-a ve 362/2. maddeleri gereğince temyiz edenin sıfatına göre hükmedilen ya da mahkemece kabul edilmeyen bölümünün miktar veya değeri 78.630,00 TL'yi geçmeyen davalara ilişkin bölge adliye mahkeme kararlarının temyizi kabil değildir. Kesin olan kararların temyizinin istenilmesi halinde Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Dairesi tarafından bu konuda temyiz dilekçesinin reddine karar verilebileceği gibi, verilmemiş olması halinde Yargıtayca da temyiz isteminin reddine karar verilebilecektir.

Davalının adı geçen davacı bakımından temyize konu ettiği miktar, yukarıda belirtilen temyiz kesinlik sınırının altında kalmaktadır. O halde Bölge Adliye Mahkemesi kararının temyiz kabiliyeti olmayıp temyiz dilekçesinin HMK'nın 362/1-a maddesi gereğince reddine karar vermek gerekmiştir.

2-Davalılardan ...'in davacılardan ...'ya yönelik temyiz itirazlarına gelince:

Dava, trafik kazası sonucu yaralanma nedeniyle maddi tazminat istemine ilişkindir.

Dosya kapsamından, dava konusu kazaya karışan aracın davalılardan ... adına kayıtlı iken 22/04/2010 – 05/05/2010 tarihlerini kapsar şekilde davalılardan ...'ya kiralandığı, kiralama sözleşmesinin ve irsaliyeli faturanın düzenlenmesinden 5 gün sonra 27/04/2010 tarihinde ise dava konusu kazanın meydana geldiği anlaşılmakla; bölge adliye mahkemesince, tüm bu deliller karşısında ve kiralama sözleşmesinin uzun süreli olduğu da gözetilerek davalılar arasında gerçek anlamda bir kiralama sözleşmesi bulunup bulunmadığı, kiralayana ait ticari defter ve kayıtları getirtilip incelenmek suretiyle dosyaya sunulan faturanın ve kiralama sözleşmesinin doğruluğu araştırılmadan ve bu kapsamda adı geçen davalının işleten sıfatı olup olmadığı hususu açıklığa kavuşturulmadan yazılı şekilde eksik inceleme sonucu karar verilmiş olması doğru değildir. Kararın bu nedenle bozulması gerekir..." gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. Bölge Adliye Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; dosya kapsamına göre aracın 22.04.20 10... .05.2010 tarihlerini kapsar şekilde bir ayın bile altında çok kısa süreli olarak kiralandığı, usul ekonomisi ilkesi gözetildiğinde kira süresinin belirlenmesi için davalının ticari defterlerinin incelenmesine gerek bulunmadığı, davalı sürücü ... ile babası kiracı ...'nın yurtdışında yaşadıkları ve Türkiye'de bulundukları izin süresi kadar kira sözleşmesi yapılmış olduğu, kiracının kullanım amacı ile aracı kiraladığı, aracın bakım, işletme giderlerini üstlenmediği, aracın vergi ve sigorta primlerinden sorumlu olmadığının anlaşılmasına göre kiracının araç üzerindeki fiili hâkimiyetinin uzun süreli olmadığı, davalı araç maliki ...'ın vergi kaydına göre araç kiralama işi ile iştigal ettiği ve kısa süreli kiralamak suretiyle araçtan ekonomik yarar sağlamaya devam ettiği bu nedenlerle 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun (KTK) 3. maddesi kapsamında uzun süreli bir kira sözleşmesi bulunmadığı, dolayısıyla malik olan davalı ...'in işleten olarak sorumluluğunun kalkmadığı, aracın kiracı dışında üçüncü bir kişi tarafından işletilmesinin de kaza ile illiyet bağını kesmeyeceği, KTK'nın 85... . maddelerindeki düzenlemeler gereğince araç maliki olar davalı ...'in işleten olarak aracın karıştığı trafik kazası sonucu davacıların oluşan maluliyeti nedeni ile tazminattan sorumlu olduğu ve pasif husumeti bulunduğu gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen direnme kararına karşı süresi içinde davalı ... vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalı ... vekili; araç kiralama sözleşmesi uzun süreli olduğundan müvekkilinin sorumluluğunun bulunmadığını, kabul anlamına gelmemek üzere bilirkişi raporunun hatalı olduğunu, ıslahın da usulüne uygun yapılmadığını ileri sürerek hükmün bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; somut olay bakımından araç kiralama sözleşmesinin uzun süreli kira sözleşmesi olarak kabul edilip edilemeyeceği, burada varılacak sonuca göre sahibi olduğu aracı uzun süreliğine kiraya verdiğini ve trafik kazasının da bu sürede meydana geldiğini savunan davalı ...'in işletenlik sıfatının kalkıp kalmadığı ve mahkemece bu kapsamda yapılan araştırma ve incelemenin yeterli olup olmadığı noktalarında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

Karayolları Trafik Kanunu'nun (2918 sayılı Kanun, KTK) 3, 85, vd. Maddeleri

2. Değerlendirme

1. Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle konu ile ilgili kavramların ve yasal mevzuatın irdelenmesinde fayda bulunmaktadır.

2. Karayolları Trafik Kanunu'nun 85/1. maddesine göre; bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi hâlinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumludur. Aynı maddenin 5. fıkrasında da "İşleten ve araç işleticisi teşebbüsün sahibi, aracın sürücüsünün veya aracın kullanılmasına katılan yardımcı kişilerin kusurundan kendi kusuru gibi sorumludur" amir hükmüne yer verilmiştir. İşletenlerin, 85/1. maddeden kaynaklanan sorumluluklarının karşılanmasını sağlamak üzere malî sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunludur.

3. İşleten; KTK'nın 3. maddesinde; "Araç sahibi olan veya mülkiyeti muhafaza kaydıyla satışta alıcı sıfatıyla sicilde kayıtlı görülen veya aracın uzun süreli kiralama, ariyet veya rehni gibi hallerde kiracı, ariyet veya rehin alan kişi" olarak tanımlanmış; ancak ilgili tarafından başka bir kişinin aracı kendi hesabına ve tehlikesi kendisine ait olmak üzere işlettiği ve araç üzerinde fiili tasarrufu bulunduğu ispat edildiği takdirde bu kişinin de işleten sayılacağı belirtilmiştir.

4. Araç sahibi, aracı için adına yetkili idare tarafından tescil belgesi verilmiş ya da sahiplik veya satış belgesi düzenlenmiş kişidir. Gerçek işleten, kural olarak aracın sahibi olup, genel hayat tecrübelerine göre aynı zamanda onun zilyetliğine de sahiptir. Ancak her zilyet araç işleteni olmadığı gibi her araç sahibi de zilyet ya da işleten olmayabilir. Trafik kaydı ve araç tescil belgesi mülkiyet ilişkisinin belirlenmesinde sadece bir karine fonksiyonuna sahiptir. İşletme ilişkisiyle, mülkiyet ilişkisi ve vazülyetlik ilişkisi tamamen birbirinden farklıdır (doktrindeki bir esere atıf). Bu karine işletenin kim olduğunu gösteren mutlak bir karine olmayıp, işletenin kim olduğunu belirleyen güçlü bir delil niteliğindedir. Bu nedenle KTK'da işleten ve araç sahibi ayrı ayrı tanımlanmıştır.

5. Karayolları Trafik Kanunu'nun 3. maddesinde işletenin tanımı yapılırken şekli ölçüt değil maddi ölçüt esas alındığından işletenin belirlenmesinde; araç üzerinde kurulan fiili hâkimiyet, araçtan ekonomik yararlanma, aracı kendi hesabına işletme, aracın masraf ve rizikolarına katlanma ilişkisi

esas alınır. Özellikle aracın trafiğe sokulmasına veya trafikten çekilmesine, bakılmasına, muhafazasına, kim tarafından, nasıl ve hangi amaçla kullanılması gerektiğine karar verme yetkisi, fiili hâkimiyeti oluştururken; bir aracın masraf ve tehlikelerini üstlenme ise, onun donatım, bakım ve işletme giderlerini, vergi ve sigorta primlerini ödemeyi ifade etmektedir. Özellikle aracın yakıt, onarım, yağ, garaj ve diğer parça ve ihtiyaçlarını karşılamak için harcanan paralar, giderler arasında sayılabilir (doktrindeki bir esere atıf). Yargıtayın yerleşik uygulaması da bu yöndedir.

6. İşleten sıfatının belirlenmesinde araç üzerinde fiili hâkimiyet ve ekonomik yararlanma unsurlarının birlikte bulunması ve fiili hâkimiyetin uzun süreli olması gerekmektedir. Uzun süre kavramı, belirli bir gün sayısı ile sınırlı olmayıp, her somut olayın özelliğine göre ayrıca değerlendirilir. Ayrıca bu konuda getirilecek delillerin üçüncü kişileri bağlayabilecek nitelikte ve güçte olması, özellikle zarara uğrayanların haklarına halel getirecek bir sonuç oluşturmaması şarttır. O hâlde; kısa süreli olmamak kaydıyla, araç herhangi bir sebeple yararlanılması için bir başka kimseye devredildiğinde artık üzerindeki fiili hâkimiyetin ortadan kalkması, bu sebeple ekonomik yönden de bir yararlanma olanağının da bulunmadığı durumlarda, o aracı kaza sırasında fiili hâkimiyeti altında bulunduran ve ondan iktisaden yararlanan kimse işleten sıfatıyla meydana gelen zarardan sorumlu tutulacak, araç maliki sorumlu tutulamayacaktır. Aynı ilkeler Hukuk Genel Kurulunun 22.06.2021 tarihli ve 2021/(17)4-104 Esas, 2021/818 Karar sayılı kararında da benimsenmiştir.

7. Gerek öğretide, gerekse uygulamada kiracının işleten sıfatının belirlenmesinde, kira sözleşmesinin uzun süreli olması, araç üzerinde fiili hâkimiyet ve ekonomik yararlanma unsurlarının birlikte bulunması gerektiğinden mahkemece; kaza tarihinde taraflar arasında uzun süreli ve üçüncü kişileri bağlayacak güçte bir kira sözleşmesinin bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla aracın fiilen teslim edilip edilmediği, ekonomik yararlanmanın kime ait olduğu, kira sözleşmesi ve kira bedelinin maliye ve vergi dairelerine bildirilip bildirilmediği, işleten ve kiracının ticari defter ve kayıtları üzerinde konusunda uzman bir bilirkişi marifetiyle inceleme yaptırılmak suretiyle, kira sözleşmesinin fatura, ruhsat ve cari hesap hareketleri gibi yan delillerle desteklenip desteklenmediği değerlendirilerek sonuca ulaşılmalıdır.

8. Yukarıdaki açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde, kazaya sebebiyet veren araç, kaza tarihinde davalı ... adına tescilli olup, davalı ...'in, ... Rent Car ticaret unvanı adı altında Bakırköy Vergi Dairesine kayıtlı olduğu, aracın davalı tarafından 22.04.2010 tarihli kira sözleşmesi ile 22.04.20 10... .05.2010 tarihlerini kapsar şekilde on üç günlük süre ile davalılardan ...'ya kiralandığı, 27.04.2010 ise tarihinde davalı sürücü ...'nın yönetimindeki araç ile seyri esnasında tek taraflı olarak meydana gelen trafik kazasında araçta yolcu olarak bulunan davacılar ... ve ...'nun yaralandıkları, kira sözleşmesi, taahhütname ve faturaya yönelik olarak taraflar arasında bir ihtilafın da bulunmadığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan dosya kapsamı uyarınca kira sözleşmesinin süresi ve içeriği, faturalar vergi kaydı konusunda bir ihtilaf bulunmadığından mahkemece bu hususa ilişkin olarak yapılan araştırma ve inceleme yeterlidir. Ne var ki söz konusu incelemeye rağmen Bölge Adliye Mahkemesince hatalı değerlendirme ile sonuca ulaşılmıştır.

9. Somut olayda kaza tarihinde taraflar arasında uzun süreli ve üçüncü kişileri bağlayacak güçte bir kira sözleşmesi bulunduğundan ve araç üzerinde uzun süreli fiili hâkimiyet ve ekonomik

yararlanmanın kiracıya geçtiği anlaşıldığından işletenlik sıfatı aracı uzun süreli kiralayan davalıya geçmiştir. Bu nedenle uzun süreli kiraya veren davalı ...'in de işletenlik sıfatı kalkmıştır. Dolayısıyla Bölge Adliye Mahkemesince, işletenlik sıfatının az önce açıklanan iki koşulun gerçekleşmesi sebebiyle aracı uzun süreliğine kiralayana geçtiği gözetilerek karar verilmelidir.

10. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında, Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın usul ve yasa hükümlerine uygun olduğundan onanması gerektiği yönünde görüş ileri sürülmüş ise de; bu görüş yukarıda açıklanan nedenlerle Kurul Çoğunluğunca benimsenmemiştir.
11. Hâl böyle olunca direnme kararının yukarıda açıklanan değişik gerekçe ve nedenlerden dolayı bozulması gerekmiştir.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Davalı ... vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının yukarıda açıklanan değişik gerekçe ve nedenlerden dolayı 6100 sayılı Kanun’un 371. maddesi gereğince BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Dosyanın 6100 sayılı Kanun’un 373. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kararı veren İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesine gönderilmesine,

10.09.2025 tarihinde oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.